

981113-1

Staří řečtí myslitelé byli okouzleni vynálezem pojmů a pojmovosti a založili svou strategii na tom, že vyšli (pokusili se vycházet) z něčeho pevného. To ovšem původně věděli, že to nemají k dispozici, a proto se po tom tázali. (Otázka je pro Řeky něčím filosoficky základně důležitým: filosofie je bytostně tázáním. Tázat se však nemusíme na to, co naprosto známe, a tázat se nemůžeme na to, co naprosto neznáme.) Jejich otázka – máme-li citovat Anaximadra – zněla asi takto: co je to, z čeho věci vznikají a do čeho zanikají? Později došlo ještě k jistému posunu: co je to, co trvá uprostřed změn? Filosofové se pokoušeli na tyto otázky odpovídat způsobem, jehož nesamozřejmost si dostatečně neuvědomovali, totiž tak, že chtěli vycházet od „toho, co je první a co vládne“ jako od něčeho „objektivně daného“ (jak se to potom nazývalo a často ještě dodnes nazývá). V dějinách filosofického myšlení se po dlouhé řadě staletí ukázalo, že svět nelze pochopit na základě takto chápané ARCHÉ. Tak došlo k obrovskému převratu, který ovšem zdaleka nebyl tak náhlý a od počátku jednoznačný, jak se obvykle má za to. Jednotlivé významné kroky je však možno dost dobře vysledovat. K rozhodující proměně došlo, když filosofům přestalo jít o „pravdu“ (což ovšem v souvislosti s řeckým pojetím pravdy neznamenal nic jiného než o „souhlas se skutečností“) a začali se dotazovat po „jistotě“ (evidenci atd.).

(Praha, 981113-1.)